Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad y cyfarfod	Dydd Mercher, Medi 20, 2023
Aelod / Swyddog Arweiniol	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol
Pennaeth Gwasanaeth	Helen Vaughan-Evans, Pennaeth y Gwasanaeth Cymorth Corfforaethol: Perfformiad, Digidol ac Asedau
Awdur yr adroddiad	Iolo McGregor, Arweinydd Tîm Cynllunio Strategol a Pherfformiad
Teitl	Trefniadau ar gyfer Asesiad Perfformiad Panel

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Diben yr adroddiad yw hysbysu'r Pwyllgor Llywodraethu a Pherfformiad o'r gofynion statudol ar gyfer cynnal Asesiadau Perfformiad Panel yn ystod tymor y Cyngor Sir, ac argymell newidiadau priodol yn y Cyfansoddiad ar gyfer y trefniadau hynny.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Gofyn i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio argymell bod y Cyngor Sir yn gwneud y newidiadau angenrheidiol yn y Cyfansoddiad er mwyn cynnwys y trefniadau newydd ar gyfer yr Asesiad Perfformiad Panel yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'n ystyried y cynnig a gyflwynir ym mharagraff 4.6 o'r adroddiad hwn, ac;

3.2. Yn amodol ar unrhyw ddiwygiadau a awgrymir yn sgil y drafodaeth, argymell newid yn y Cyfansoddiad i'r Cyngor Sir ei gymeradwyo ar Dachwedd 14.

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg. This document is available in English.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. Mae'n ofynnol dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 bod prif gynghorau'n gwneud trefniadau i sicrhau bod y Cyngor, o leiaf unwaith yn ystod y cyfnod rhwng dau o etholiadau cyffredin olynol i ethol cynghorwyr i'r Cyngor Sir (Mai 2022 a'r un a ragwelir ym Mai 2027), yn penodi panel i asesu i ba raddau y mae'r Cyngor yn cyflawni'r gofynion ynglŷn â'i berfformiad.

4.2. Mae'n rhaid i'r panel ymgynghori â'r bobl ganlynol ynghylch y graddau y mae'r cyngor yn bodloni'r gofynion perfformiad:

i. pobl leol;
ii. pobl eraill sy'n rhedeg busnesau yn ardal y cyngor;
iii. staff y cyngor; a
iv. pob undeb llafur sy'n gydnabyddedig (yn ystyr Deddf yr Undebau Llafur a Chysylltiadau Llafur (Cydgrynhoi) 1992) gan y Cyngor.

4.3. Wedi Asesiad Perfformiad Panel, mae'n rhaid i'r panel lunio adroddiad yn nodi ei gasgliadau ynglŷn â'r graddau y mae'r Cyngor yn bodloni ei ofynion perfformiad, ynghyd ag unrhyw gamau gweithredu y mae'r panel yn argymell bod y Cyngor yn eu cymryd er mwyn bodloni ei ofynion perfformiad i raddau helaethach.

4.4. Ceir braslun isod o'r gwahanol gamau ym mhroses yr Asesiad Perfformiad Panel wrth gyflawni'r swyddogaethau sy'n ofynnol dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Cam 1: Paratoi

Yn y cam hwn mae'n ofynnol:

i. Datblygu dogfen gwmpasu sy'n ymdrin ag unrhyw heriau sydd wedi'u hamlygu yn ein Hunanasesiad, mewn archwiliad diweddar, arolygiad ac/neu adroddiadau cyrff rheoleiddio.
ii. Gan ymateb yn benodol i Adran 92(1), penodi Panel Asesu Perfformiad (ar sail yr anghenion a nodir yn y ddogfen gwmpasu).

Cam 2: Asesu

Byddai'r asesiad yn cynnwys adolygu dogfennau a chymysgedd o waith o bell ac yn y swyddfa, gan gynnwys amryw gyfweliadau ag unigolion a grwpiau ffocws. Yn ôl asesiadau corfforaethol yn y gorffennol neu archwiliadau gan gyrff rheoleiddio allanol, gellir gwneud hyn dros bedwar diwrnod fel arfer. Darperid casgliadau anffurfiol ar y diwedd cyn mynd ati i lunio'r adroddiad.

Cam 3: Gwaith Dilynol

Yn y cam hwn mae'n ofynnol:

i. Gwirio adroddiad drafft a chywiro unrhyw wallau ffeithiol.
ii. Yn unol ag Adran 93(1), rhaid llunio ymateb drafft wedi hynny a'i ddarparu i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Gall y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio argymell newidiadau, ac os na wneir y newidiadau hynny mae'n rhaid datgan y rhesymau pam yn yr ymateb (Adran 93(5)). Mae'n rhaid rhannu'r ymateb terfynol â'r Panel.
iii. Cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol wedi cadarnhau'r ymateb terfynol, rhaid ei gyhoeddi (ynghyd â'r adroddiad) a'i rannu ag Archwilio Cymru, Estyn, AGC a Gweinidogion Cymru.

4.5. Mater lleol yw pennu'r trefniadau ar gyfer Asesiadau Perfformiad Panel, ac mae'n destun cymeradwyaeth gan naill ai'r Cyngor Sir neu'r Weithrediaeth, fel y penderfyna'r Cyngor (Adran 108). Mae'r hyblygrwydd yn hyn o beth yn creu ansicrwydd hefyd, ac felly mae'n ofynnol diwygio'r Cyfansoddiad i fod yn bendant ynglŷn â phwy sy'n gyfrifol.

4.6. Yn gyson â'r modd y mae'r Cyngor Sir yn ymdrin â materion tebyg eraill – gan gynnwys penderfyniadau ynglŷn â'r gyllideb, polisi cynllunio neu faterion perfformiad, er enghraifft – cynigir rhoi'r cyfrifoldeb i'r Weithrediaeth (hynny yw, y Cabinet) wneud y trefniadau manwl ar gyfer Asesiadau Perfformiad Panel. Wrth lunio'r ddogfen gwmpasu ar gyfer unrhyw asesiad, fodd bynnag, rhaid ceisio cyfraniad gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, ac yn ogystal â cheisio barn y Pwyllgor hwnnw ynghylch ymateb rheolwyr y Cyngor i'r adroddiad asesu, mae'n rhaid rhannu canlyniad(au) yr asesiad mewn cyfarfod o'r Cyngor Sir.

4.7. Credir mai dyma'r dull mwyaf rhesymol gan ystyried ei bod yn debygol y daw nifer o adroddiadau'n gofyn am benderfyniadau prydlon ar wahanol adegau yn ystod y drefn

o benodi'r panel a chwmpasu ei waith, yn ogystal â chytuno ar yr ymateb. Byddai'r dull hwn hefyd yn sicrhau y gall Aelodau Etholedig gyfrannu at y broses a dal y Cabinet i gyfrif am y canlyniad.

4.8. Os yw'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'n cydsynio, defnyddir paragraff 4.6 uchod yn sail ar gyfer y cymal drafft i'w gynnwys yng Nghyfansoddiad y Cyngor. Fe'i cyflwynir mewn papur gan y Swyddog Monitro ynglŷn â diwygiadau cyffredinol yn y Cyfansoddiad a ddaw gerbron y Pwyllgor yn yr hydref cyn mynd gerbron y Cyngor Sir er cymeradwyaeth ym mis Tachwedd.

4.9. Trafodwyd y trefniadau hyn â'r Tîm Gweithredol Corfforaethol a'r Cabinet ac mewn egwyddor maent o blaid mabwysiadu dull Asesiad Perfformiad Panel Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (gweler atodiad 1) a dewis cynnal Asesiad Perfformiad Panel canol tymor ym mlwyddyn ariannol 2024/2025. Ffefrir yr hyn y mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn ei gynnig oherwydd y risg, pe byddai'r Cyngor yn cydlynu'r drefn o benodi panel er mwyn cyflawni gofynion y canllawiau statudol (tudalennau 28-29), yn ogystal â chydlynu'r asesiad ei hun, na fyddai aelodau o'r panel yn meddu ar yr arbenigedd neu'r profiad sy'n ofynnol i gynnal yr asesiad. Byddem hefyd yn wynebu cryn bwysau, nid yn unig o safbwynt gallu staff i gyflawni, ond hefyd y costau ariannol (yn benodol, talu treuliau 4-6 o aelodau o'r panel).

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

5.1. Bydd yr Asesiad Perfformiad Panel yn profi mor effeithiol ac effeithlon y cyflawnir swyddogaethau'r Cyngor, gan ganolbwyntio'n benodol ar ein hamcanion perfformiad fel y'u pennwyd yn y Cynllun Corfforaethol. Bydd y gwaith yn arbennig o fuddiol yng nghyd-destun nawfed thema'r Cynllun Corfforaethol, sef bod yn Gyngor sy'n cael ei gynnal yn dda ac sy'n uchel ei berfformiad.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Nid oes unrhyw gostau'n gysylltiedig â'r penderfyniad a geisir yn yr adroddiad hwn – hynny yw, newid y cyfansoddiad. Dylid nodi, fodd bynnag, yr amcangyfrifir y bydd costau'r Asesiad Perfformiad Panel rhwng 2022 a 2023 rhwng £22,000 a £24,000.

Mae'r costau hynny'n amodol ar wasgfeydd blynyddol yn deillio o gyflogau a chwyddiant, ac ar hyn o bryd maent yn debygol o fyd ychydig yn fwy erbyn 2024.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1. Nid oes angen asesiad ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Trafodwyd yr adroddiad â'r Tîm Gweithredol Corfforaethol a'r Cabinet cyn ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Y cam nesaf fydd cyflwyno'r argymhellion ffurfiol i'r Cyngor ym mis Tachwedd.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Mae'n siomedig fod costau ychwanegol yn codi mewn cyfnod o wasgfeydd ariannol enfawr ar gynghorau ledled Cymru. Cefnogir y cynnig, serch hynny. Mae'n bwysig adolygu'r adnoddau presennol, gan gynnwys cronfeydd wrth gefn, er mwyn lleihau'r effaith ariannol. Bydd yr adran Gyllid yn gweithio â'r gwasanaeth i wneud hynny.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Nid oes unrhyw risgiau arwyddocaol yn gysylltiedig â gweithredu argymhellion yr adroddiad hwn.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, Rhan 6, Perfformiad a Threfniadau Llywodraethu Prif Gynghorau a Chydbwyllgorau Corfforedig (Adrannau 92, 93, 94 a 108).